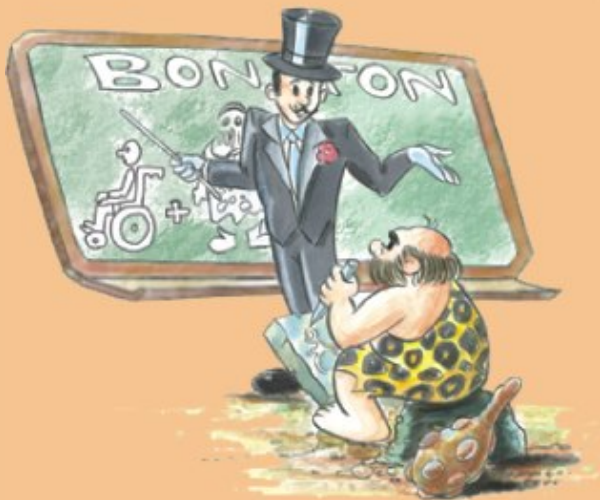

BONTON

Jednake mogu nosti za sve

Pristup osobama sa hendikepom u svakodnevnoj komunikaciji

Bonton, drugo, dopunjeno i prošireno izdanje

Da li poznajete neku osobu sa hendikepom?

Ako da, verovatno ste već naučili da postoje neke sitnice na koje treba obratiti pažnju kako bi komunikacija bila lakša i slobodnija. Tako e ste uo ili da obra anje osobama sa hendikepom nije teško, ne boli, i ne zahteva mnogo truda.

I pak, strah od nepoznatog, predrasude, neupu enost, ponekad i preterana briga, sputavaju ljude u opho enju prema svojim sugraanima i sugra ankama sa hendikepom. Pored pogrešnog pristupa ili preterane brige oko koriš enja svakodnevnih fraza i izraza, ponekad dolazi i do "nasilnog" pružanja pomo i osobi sa hendikepom, u trenutku kada pomo uopšte nije potrebna i na na in koji može da povredi tu osobu.

Ovo izdanje ima za cilj da olakša pristup i svakodnevnu komunikaciju sa osobama sa hendikepom. Pored toga, zna ajno je ukazati na razlike u pristupu pitanjima hendikepa i ljudskih prava osoba sa hendikepom. Na kraju, brošura je namenjena i samim osobama sa hendikepom kao vodi kroz svakodnevnu komunikaciju sa sugraanima i sugra ankama bez hendikepa i sa osobama koje imaju drugu vrstu hendikepa.

Prema osobama sa hendikepom se ponašajte kao prema ravnopravnima, jer one to i jesu. Ako vam se u ini da postoji potreba za pružanjem pomo i osobi sa hendikepom, pitajte je da li joj je potrebna pomo i na koji na in joj je najbolje pomo i.

Kada ste u prilici, dajte svoj doprinos u borbi za ostvarivanje prava i izjedna avanje mogućnosti za sugraane i sugraanke koje imaju hendikep.

Za po etak, prou ite ovu brošuru.

KOMUNIKACIJA

Ni od koga se ne očekuje da pokazuje saosjećajnost u pristupu i komunikaciji sa osobom sa hendikepom.

Obrađajte se direktno osobi sa hendikepom, a ne preko nekoga ko je u njenom društvu (roditelju u partneru / partnerki personalnom asistentu/asistentkinji i sl.).

Razgovarajte slobodno **služeći** se izrazima poput "Vidimo se" ili "Pozdravljam te, trudi se dalje" ili "ujemo se", bez obzira o kakvom se hendikepu radi kod osobe sa kojom razgovarate. Nemojte se bojati pogrešnih izraza.

Ne koristite reč **INVALID** kada oslovljavate osobu sa hendikepom! Koren reči invalid je u latinskoj reči invalidus, koja znači nejak, nemoćan, ne vredan. Primena reči invalid osoba dovela je do kreiranja atmosfere u okruženju koja je osporavala svaku sposobnost ljudi sa hendikepom, a asociirala sažaljenje, milostinju i slična osećanja.

Veliki broj osoba sa hendikepom smatra uvredom ukoliko i oni neko oslovi koriste i izraz posebne potrebe!

Posebne potrebe postoje, pozitivne ili negativne, i one su kategorija koja je primenjiva na najširu populaciju - svi imaju neke svoje posebne potrebe u svakodnevnom životu, bez obzira na to da li imaju hendikep ili ne. Svi ljudi imaju potrebu za kretanjem, tj. da od jednog mesta stignu do drugog. Neko e hodati sporije, neko brze, neko e voziti bicikl, neko koristi kolica, automobil... Dakle, svi imamo iste ili slične potrebe, samo što je način zadovoljenja tih potreba različit.

Koristite oblik re i koji asocira aktivnost, npr. korisnica/k kolica, umesto u kolicima (i nikako vezan/a ili prikovan/a za kolica).

Ne postavljajte indiskretna pitanja o hendikepu i uzrocima nastanka hendikepa osim ako sa tom osobom niste bliski.

STRPLJENJE, UZAJAMNO UVAŽAVANJE, POŠTOVANJE

Budite obazrivi i strpljivi, jer osobama sa hendikepom može biti potrebno više vremena da nešto obave.

Ne hvalite preterano osobu sa hendikepom za obavljanje svakodnevnih poslova.

Pomagala (štake, štap, kolica) nemojte dirati osim ako za to niste bili zamoljeni, na kolica se ne naslanjajte jer su ona deo li nog prostora osobe koja ih koristi.

Ostavite dovoljno prostora osobi koja se otežno kreće i koristi pomagala. Prilikom ekanja na semaforu i prelaska ulice pazite da svojim stajanjem/kretanjem ne blokirate pristup osobi sa hendikepom.

Ne parkirajte na mestima koja su označena za vozila osobe sa hendikepom. Poštujte vozače/vozačice sa hendikepom, kada vidite nalepnicu povećajte razmak, adaptirajte brzinu, povećajte oprez. Treba učiniti sporost u pojedinim radnjama u vožnji koje nastaju korisnjem jer im nih komandi ili sli nih pomagala u vozilu osobe sa hendikepom.

Pažljivo saslušajte i pokušajte da razumete osobu sa teškoćama u govoru. Ne uskačite da završite rečenicu pretpostavljajući šta osoba želi da izgovori.

Uvažavanje treba da bude obostrano, bez obzira na to da li neko ima hendikep ili ne.

OBRATITE PAŽNJU

Prilikom upoznavanja ne izbegavajte rukovanje sa osobom koja ima amputiranu ruku, kvadriplegiju ili protezu umesto ruke ili šake. Možete se rukovati dodirom, levom rukom, ili onako kako to najviše odgovara osobi sa hendikepom.

Ako sa osobom koja je korisnik/ca kolica razgovarate duže vreme, pokušajte da sednete da bi mogli da jегledate u oči.

Koncentrišite se i budite strpljivi ako razgovarate sa osobom koji otežano govori i obavezno zatražite da vam se ponovi ono što niste razumeli, ali nikako ne glumite da ste razumeli iako niste.

Dozvolite toj osobi da sama završi započetu rečenicu i nemojte joj pomagati.

Sa osobom koja ima oštećenje sluha razgovarajte polako, okrenuti direktno ka njoj jer izrazi lica i pokreti usana pomažu u razumevanju. Ne višite, ne govorite u uho i ako mislite da se niste sporazumeli napišite poruku.

Pozdravljajući osobu sa oštećenjem ili nedostatkom vida, kažite i svoje ime. Ponudite svoju ruku ako joj je potrebna pomoć pri kretanju. Nemojte milovati psa vodica osobe sa oštećenjem ili nedostatkom vida, osim ako za to ne dobijete dozvolu, jer je pas na "radnom mestu".

Osobe koje su sa oštećenim sluhom a pritom i maju i potpuno oštećen vid, jedino mogu da komuniciraju ako dodirom ispisujete slova na njihovom dlanu.

Prilikom vožnje u javnom prevozu ponudite svoje mesto ako sedite a osoba sa hendikepom pored vas stoji, i ponudite svoju pomoć prilikom izlaska i ulaska u autobus, tramvaj, avion.

Ukoliko ste u situaciji u kojoj je potrebno pomoć i korisniku/ci kolica da savlada stepenice, nikako nemojte na silu pomagati, bez pitanja da li je potrebna pomoć i na koji način je potrebno pomoć pružiti.

POZITIVNO I SAMO POZITIVNO!!!

Pristup hendikepu: Socijalni vs. medicinski model

Tradicionalni model pristupa hendikepu fokusirao se na nedostatke osoba s hendikepom i na individualni pristup. Ovaj model se naziva još i medicinski model i hendikep vidi kao 'li ni problem' koji ograni čava mogu nosti osobe s hendikepom da u estvuje u glavnim tokovima društva.

Socijalni model pristupa hendikepu problem smešta u društvene okvire i hendikep definise kao gubitak ili ograni enje mogu nosti da se u estvuje u svakodnevnom životu zajednice, ravnopravno sa ostalima, zbog barijera nametnutih od strane društva.

Principi medicinskog mod. u pore enju sa principima socijalnog mod.

	Medicinski model	Socijalni model
U kome je problem?	U osobi sa hendikepom i njenom nedostatku sposobnosti	U okruženju, procesu rehabilitacije, društvenim i političkim uslovima i ograni enjima
Kako se rešava problem?	Stručnim postupanjem lekara i drugih specijalista. O osobama sa hendikepom brinu i određeni ljudi i organizacije	Tako što će osoba sama sebi pomoći, druženjem, samoorganizovanjem, savladavanjem psiholoških, socijalnih i drugih prepreka.
Koja je uloga osobe sa hendikepom u društvu?	Pacijent, klijent, zavisni član porodice	Korisnik, učesnik, lice koje učestvuje u donošenju odluka
Ko je stručan za rešavanje problema?	Druge osobe (eksperti, terapeuti, porodica)	Osoba sa hendikepom
Koji je očekivani rezultat?	Izlečenje ili institucionalizacija	Život koji osoba sama odabere, sposobnost da se organizuje i prihvati asistenciju koja je usmerena ka njenim potrebama.

O Udruženju studenata sa hendikepom

Udruženje studenata sa hendikepom (USH) je nevladina, nestrana ka, neprofitna organizacija koja se bori za ostvarivanje i postovanje ljudskih prava i izjednačavanje mogu nosti mladih i studenata sa hendikepom kroz kreiranje uslova za inkluzivno formalno i neformalno obrazovanje i primenu socijalnog modela. poboljšanjem položaja mladih ljudi i studenata sa hendikepom i njihovim uključivanjem u društvo.

USH je jedna od prvih organizacija u Srbiji i Crnoj Gori koja okuplja mlade ljude sa različitim tipovima hendikepa (bez obzira na medicinsku dijagnozu) kao i mlade ljude bez hendikepa (inkluzivni, cross-disability pristup).

USH danas predstavlja rastu u mrežu partnerskih organizacija u Beogradu, Nišu, Podgorici i Kragujevcu i broji preko 250 članova. Svaka od partnerskih organizacija je nezavisna i registrovana kod nadležnih državnih organa. Udruženje je aktivno i na regionalnom nivou u okviru Jugoistočne Evrope.

USH radi na ostvarivanju svoje misije kroz:

- Medijske kampanje (šest uspešnih do sada)

- Psiho-socijalnu podršku (medicinsko i psihološko savetovalište, radionice)

- Edukativne seminare, treninge, radionice, letnje škole...

- Program stipendija za izjednačavanje mogućnosti koji traje većetiri godine sa preko 180 korisnika)

- Program osnaživanja mladih sa hendikepom za zapošljavanje (kursevi racunara i stranih jezika, treninzi iz različitih veština)

- Izmena zakonodavstva u cilju stvaranja povoljnih zakonskih uslova za život i obrazovanje osoba sa hendikepom

- Projekte adaptiranog prevoza i servisa za mlade sa hendikepom

Socijalni model - put ka uklju enosti osoba sa hendikepom u društvo

Udruženje studenata sa hendikepom se zalaže za primenu socijalnog modela koji hendikep i položaj osoba sa hendikepom posmatra kroz društvene okvire.

Prema socijalnom modelu, osoba sa hendikepom je neko ko nema mogućnost funkcionisanja u svakodnevnom životu ravnopravno sa ostalima, zbog fizičkih ili socijalnih barijera.

Hendikep se definiše

kao gubitak ili ograničenje mogućnosti da osoba ravnopravno učestvuje u svakodnevnom životu. Primena socijalnog modela vodi ka izjednačenim mogućnostima, inkluzivnom obrazovanju, punoj i adekvatnoj iskorisćenosti intelektualnih kapaciteta ljudi sa hendikepom, zapošljavanju, zasnivanju porodice i ostvarivanju ostalih ljudskih prava osoba sa hendikepom.

Vizija USH

Jednake mogućnosti za sve

Zašto je važno zastupati socijalni model pristupa hendikepu

Okruženje je odgovorno za svoje postupke prema svim svojim građanima i građankama, pa tako i prema onima koji su u situaciji hendikepa. Društvo treba da prihvata sve osobe, bez obzira na različitosti, da stvara jednake šanse za odrastanje, školovanje, obrazovanje, zaposlenje i sve druge aspekte života osobe, bez obzira na to da li neko ima hendikep ili ne.

Prihvatanjem socijalnog modela osoba sa hendikepom je odgovorna za svoj život i svoje postupke samom

činjenicom da je uključena u društvo, ravnopravna sa drugima koji nemaju hendikep.

Prihvatanjem odgovornosti, osobi sa hendikepom se otvaraju

možnosti za ostvarivanje svojih ljudskih prava, da vodi život kakav sama odabere, jer ima šansu da se organizuje ali i prihvati asistenciju koja je usmerena ka njenim potrebama.

Udruženje
studentata sa hendikepom

**Swedish Helsinki Committee
for Human Rights**

za više informacija kontaktirajte ush na telefon
01130 96 536 ili putem e-maila office@adsyu.org